

Forfatteren beskriver i tilknytning til de enkelte billeder det karakteristiske for den boligkultur, de gengiver. Da man kender de personer, der levede i disse interieurer, og de pågældende i flere tilfælde endda er gengivet på tegningerne, har tegningerne også betydelig personalhistorisk betydning. Ganske vist er interieurerne først og fremmest udtryk for en bestemt tid, men i reglen afspejler de en individuel smag og supplerer herved vort kendskab til personerne.

Bogen afsluttes med et katalog og videnskabeligt apparat, hvis præcise form er forbilledlig. Tegningerne er gengivet i farver. Anmelderen har ikke kunnet dy sig for at sammenligne reproduktionerne med de originaler, der beror i hans eget museum, men kan kun konstatere, at reproduktionerne er af høj kvalitet, hvilket man må glæde sig over i en tid, hvor markedet er oversvømmet af historiske og kulturhistoriske værker med mange og dårlige farvereproduktioner.

De kulturhistoriske muligheder er mange. Set i sammenhæng er det et karakteristisk træk, at en meget enkel boligindretning i slutningen af det 18. århundrede og begyndelsen af det 19. med de relativt få møbler placeret langs væggene efterhånden ændres i retning af det mere overfyldte med sofagrupper ude i rummet for at ende i klunketidens uoverskueligheder, hvor man med forfatteren virkelig må undre sig over, hvorledes damerne med de omfangsrige kjoler overhovedet har kunnet komme frem mellem møbler og nips. Men der er ikke alene tale om en smagsændring. Udviklingen afspejler også en ny opfattelse af hjemmelivet og billederne giver herved vigtige bidrag til familiens og omgangsformernes historie. Ligeledes kan billederne belyse konkrete kulturhistoriske forhold af materiel karakter. Andreas Juels tegning af køkkenet i hans egen bolig i Peder Hvidtfeldtstræde fra o. 1850 viser et af de mange køkkener, der var så primitivt indrettet, at madlavningen foregik over et bål på en muret sokkel i en åben skorsten på samme måde, som den formodentlig foregik i 1750 og 1650 og endnu længere tilbage i tiden. Køkkenerne i byen inden for voldene var selv i herskabshusene umådeligt primitive. Forbedringer sker først med det ellers så forkætrede byggeri uden for voldene i århundredets sidste tredjedel. Først her er en så elementær indretning som afløb obligatorisk.

Materialet har store muligheder. Tove Clemmensen har tilrettelagt det på en i mere end én forstand smuk måde, der fortjener at blive udnyttet.

Steffen Heiberg

J. KINCH: Ribe bys historie og beskrivelse 1-2. 1869 og 1884. Reprografisk genudgivet af Jysk Selskab for Historie med indledning og kilde- og litteraturfortegnelser ved OLE DEGN. Århus, 1985. 690 + 924 s. 325,75 kr.

Siden sin fremkomst er Kinchs Ribe bys historie og beskrivelse indtil 1660 blevet berømt for sin umådelige stofrigdom, og en klassiker er den blevet ved sin velovervejede blanding af (begivenheds)historie og beskrivelse. Forfatterens originalitet giver dette genoptryk imidlertid også anledning til at mindes. Han havde for sin tid en usædvanlig forståelse af økonomiske og sociale forholds betydning og var f.eks. ganske klar over det senmiddelalderlige landgildefald (I, s. 142 og 167), en indsigt der sandelig har rummet perspektiver for fremtidig forskning! Udgiveren har udarbejdet en nyttig kilde- og litteraturfortegnelse til

værket som vurderes i en indledende skitse af J. Kinchs indsats. Vore dages grundigste kender af Ribeegnens historie hilser her den gamle overlærer med et nydeligt buk.

Esben Albrechtsen

GUSTAV ALBECK: Universitetet og folk. Bidrag til den folkelige universitetsundervisnings historie i Danmark med et udblik til folkeuniversiteterne i Norge og Sverige. Kbh., Gyldendal, 1984. 423 s. 225 kr.

I 22 kapitler, hvortil kommer registre, nuværende vedtægter m.v., beskriver Gustav Albeck en institution, hvis historie hidtil har tegnet sig diffust. Hvor folkehøjskolen opfattes som djærv og lurmærket, kendes en usikkerhed over for Folkeuniversitetet. Folkelig eller akademisk eller en ulødig legering? Kaldt frem af tro på dialektikkens værdi eller af triviell opportunisme? Usikkerhed har fulgt Folkeuniversitetet fra fødslen. Undertiden på grund af en tam politisk velvilje, der også har haft sine årsager.

Det er velgørende, at Albeck ikke går uden om grøden. Han følger idé og virkeliggørelse uden forsøg på at skjule, at farvandet mellem Scylla og Carybdis er snævert. Snævrere end i de angelsaksiske lande, hvor folkehøjskolen aldrig rigtigt slog rod. Det er ikke mindre velgørende, at Albeck selv tror på og holder af den institution, han beskriver. Måske er det mere et ønske end en konstatering, når han skriver, at Folkeuniversitetet nu mere end førhen har fundet sin plads »som en slags overbygning på folkeoplysningen i Danmark«. Af gode grunde skynder han sig at tilføje: »Ikke sådan at forstå, at Folkeuniversitetet skal regere eller styre nutidens danske voksenundervisning, men i den forstand at det fremdeles og måske i højere grad end tidligere er Folkeuniversitetets opgave at meddele en undervisning på universitetsniveau, d.v.s. en objektiv metodisk undervisning, der formidler kendskab til nyvunden viden og forskningens metoder«. Idéen set har den jo ret.

Folkeuniversitetsforeningen i København blev til på en konstituerende generalforsamling den 1. juli 1898. Om formålet oplyste vedtægterne, at foreningen skulle »tilvejebringe og ordne en videnskabelig undervisning, som er tilgængelig for enhver, der ikke har lejlighed til at deltage i Universitetets almindelige undervisning«. Endvidere at sprede kundskab om folkeuniversitetsundervisningen og »samle elever til denne« samt skaffe de nødvendige pengemidler. Hermed var grundlaget givet. Virksomheden voksede sig stor i det første tiår, men skrantede derefter slemt i en længere årrække – her i kapitlerne Fra offensiv til defensiv, Trængsler og kampår. Nye trængselsår. Der blev indledt samarbejde med AOF og radioen. Efter 2. verdenskrig var der først konkurrence, siden samarbejde med UNIFO (Universitetets Folkeoplysning), der ville »udbygge det nære kammeratskab, som under krigen blev skabt mellem de videnskabelige højskolefolk og de unge fra fabriker og kontorer, ved at gennemføre en på bredeste grundlag anlagt folkeoplysning, hvor unge forskere (fortalte) om og (underviste) i aktuelle emner«. Den nye epoke begyndte, da Folkeuniversitetet gennem fritidsloven 1968 fik et legalt og økonomisk grundlag, der bl.a. muliggjorde oprettelsen af et landsomfattende administrativt organ, Folkeuniversitetets Landssekretariat. En styrkelse var det også, at der i loven om universiteternes